

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sifre Ḳodesh

‘im targumim u-ve’urim mi-meḥabrim shonim

Sefer Shemot

Landau, Moses I. Landau, Moses I.

Prag, 596 [1836 oder 1837]

ט רתסא תלגמ

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-8818

(ד) כִּי־גָדוֹל מְרֻדְכִי בְּבֵית הַמֶּלֶךְ
 וְשָׁמְעוּ הוֹלֵךְ בְּכָל־הַמְּדִינֹת
 כִּי־הָאִישׁ מְרֻדְכִי הוֹלֵךְ
 וְגָדוֹל: (ה) וַיְכֹּה הַיְּהוּדִים
 בְּכָל־אֲיֵבֵיהֶם מִכַּת־חֶרֶב
 וְהָרַג וְאַבְדָּן וַיַּעֲשׂוּ בְּשֵׁנֵיהֶם
 כְּרָצוֹנָם: (ו) וּבְשׁוֹשַׁן הַבִּירָה הָרְגוּ
 הַיְּהוּדִים וְאַבְדַּר חֲמִשׁ מְאוֹת
 אִישׁ: (ז) וְאַתָּה
 פֶּרְשַׁנְדָּחָא
 דְּלִפּוֹן
 אֲסַפְתָּא: (ח) וְאַתָּה
 פּוֹרְתָא
 אֲדַלְיָא
 אֲרִידְתָּא: (ט) וְאַתָּה
 פֶּרְמֶשְׁתָּא
 אֲרִיסִי
 אֲרִידִי
 וַיִּזְתָּא: (י) עֶשְׂרֵת שׁ (י) דִּיא צֵהֶן וְאַהֲנֵע הַמּוֹס'

(ד) דען מרדכי וואר זעהר
 אנגעזעהען אים הויזע דעם קע-
 ניגס, אונד זיין רוף פֿערבריי-
 טעטע זיך דורך אללע לאַנדע,
 דאס דיוער מאן איממער גרע.
 סער ווערדע: (ה) זאָ דאָס דיא
 יהודים איבעראַלל איהרע
 פֿיינדע שלוגען, זיא מיט דעם
 שווערדטע ניערערמעטצעל.
 טען אונד אויסראַטטעטען,
 אונד מיט איהרען ווידערזא-
 פֿערן נאָך וויללקיהר פֿערפֿוה-
 רען. (ו) אין דער רעזידענץ
 שטאָרט שושן האַטטען דיא
 יהודים אומגעבראַכט אונד
 ניעדערגעמעטצעלט פֿינף הינ-
 דערט מאַן, (ז) זאַמט
 פרשנדחא,
 דלפון אונד
 אספתא;
 (ח) פורתא,
 אדליא אונד
 ארידתא;
 (ט) פרמשתא,
 אריסי,
 ארידי אונד
 ויזחא,

(י) עשרת בני המן. ראיתי בסדר עולם אלו עשרה שנתנה שנה על יהודה וירושלים כמו שכתוב בספר
 עזרא

ב א ו ר

המלאכה, אותם שהיו ממונים לעשות לרכי המלך (רש"י), וכן הוא מתורגם: (ד) כי גדול
 מרדכי וגו', אין הטעם כפול, אבל שער הכתוב שמו שפיל פחדו על הקרובים לפי שראו
 גדולתו בבית המלך, כן נפל גם על הרחוקים, כי שמעו הולך בכל המדינות שהאיש מרדכי הולך
 וגדול, וידוע שזה אחת מהוראת מלת כי: וגדול שם הפועל מננין הקל, והנה הוא בשם
 החומר (הראב"ע) ואינו נראה, כי אולי כן ה' כתוב הלוך וגדול כמו הלוך ושומר, אבל הוא
 חומר גרידא בשם הקודם: (ח) ויכו היהודים, לפי שמטעם הכאה אינו מוכח המיתה דוקא
 כי אם הנכות לבד, וכמו תיבת (טאָטגען) בל"א, לכן הוסיף לבאר שהכוס מכת מרוב והרגו ואבדן
 כ"ל

בְּנֵי הַיָּמֵן בְּן־הַמְּדִתָּא צִרְרָה
 הַיְהוּדִים הֶרְגוּ וּבִבְנֵה לֹא שְׁלַחוּ
 אֶת־יָדָם: (יא) בַּיּוֹם הַהוּא בָּא
 מִסְפֵּר הַהֲרוּגִים בְּשׁוֹשֵׁן הַבִּירָה
 לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ: (יב) וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ
 לְאַסְתֵּר הַמַּלְכָּה בְּשׁוֹשֵׁן הַבִּירָה
 הֶרְגוּ הַיְהוּדִים וְאַבְדַּתְּ מִשְׁמָאוֹת
 אִישׁ וְאֵת עֶשְׂרֵת בְּנֵי־הָיָמֵן בְּשָׂאֵר
 מְדִינֹת הַמֶּלֶךְ מֶה עָשׂוּ וּמֶה־
 שְׂאֵלְתְּךָ וַיִּנְתֵּן לָךְ וּמֶה־בִּקְשֶׁתְּךָ
 עוֹד וַתַּעֲשׂ: (יג) וַתֹּאמֶר אֶסְתֵּר
 אִם־עַל־הַמֶּלֶךְ טוֹב יִנְתֵּן גַּם־

זאָהן המודחא'ס, פֿערפֿאַלגער דער יהודים; אַבער אַן דיא בייטע לעגמען וויא ניכט האַנד אַן. (יא) נאָך אַן דיעזעם טאָג גע קאם דיא אַנצאהל דער אין דער רעזידענץ שושן ערשלאָ גענען פֿאַר דען קעניג. (יב) דאָ זאָגט דער קעניג צור קעניג גין אסתר: אין דער רעזידענץ שושן האָבען דיא יהודים אומ־געבראַכט אונד ניערערגע־מעטצעלט פֿינף הונדערט מאן, זאָמנט דען צעהן זאָהנען המ'ס; וואָס האָבען זיא ניכט ערשט אין דען אַנדערן פֿראָג פֿינצען געטהאָן? — וואָס פֿער־לאַנגסט דוא נון פֿערנער? עס זאָלל בעווילליגט ווערדען; וואָס ווינשעסט דוא נאָך? עס זאָלל געשעהען! (יג) אסתר

ערוועדערטע: ווען עס דעם קעניגע זאָ געפֿעלליג, זאָ ווערדע אויך אויף מאַרגען דען יהודים

ר ש י

עזרא ובמלכות אחשורוש בתחלת מלכותו כתבו שטנה על יהודה וירושלים. ומה היא השטנה לנטל העולים מן הגולה כימי כורש שהתקבלו לננות את הבית והלשינו עליהם הכותי' והחדי' לוס וכשמת כורש ומלך אחשורוש והכנשא המן דאג שלא יעסקו אותן שנירושלים בבנין ושלמו בשם אחשורוש לשני עבר הנהר לנטלן; ובכזה לא שלמו את ידם. שלא יתן המלך עין כרה בממון: ואת

ב א ו ר

ר"ל שלא שנקו חיים לאחד מהשנואכים, כי לפי שצרי המדינות היו מנשאים איתם ואינם מוחים בידם כלל, ואפשר שגם מסעדים איתם באנשי לבא, היו לאל ידם לעשו' בשונאיה' כרונס, כי לולי כן אפשר שהיו השרים עושים פשרה ביניהם אחרי הגלות, וזה טעם ההמשך וכדמתורגם אשכנזי'. וטעם בכל אויביהם, בכל מקום שנקלהו: (י) ובכזה לא שלחו את ידם, יתכן שכבר שהי' כתוב אל האשדורפנים ושרי המדינות ושללם לבז, כן כזה מרדכי לכתוב אל היהודים שלא לשלות יד בהבזה, כדי שלא יחשדו שהרגו גם אנשים נקיים שאינם מאויביהם רק לבז ממזים ורכוש, אבל עתה יראה בצרור שאין כונתם כי אם לעמוד על נפשם. גם לא מלינו שהרגו טף ונשים מזוריהם אף שהרשה להם לעשות כן, וקצתם אמרו שזה טעם הרגו ואנד, ואינו מוכח, ואולי הי' כן לא סתמו הכתוב: (יב) מה שאלתך וגו', לדעת מה מן חכמיא הטעם, מה שאלתך עוד שינתן לך, ומה בקשתך עוד שפע, ויהי' א"כ תרגומו בל"א (וואָס פֿערזאָנגסט דוא נאָך דאָ דיר געטטטטטטעט ווערדע? וואָס ווינשעסט דוא נאָך דאָ געטעהע?) : (יג) ינתן גם מחר, יראה מתוכן הדברים שבעיר הבירה עלמה אשר שם מושב המלכות לא העיז אדם לרום את ידו נגד היהודים, ואתן האנשים שהרגו היו ממספת המן וקרוביו ומיודעיו, ונודעים כלם לכורתי יהודים, אשר לא ינוחו ולא יסקיטו עד שינקמו נקמת אחיהם, ולכן היתה לריכה אסתר לשאול מֵאֵת הַמֶּלֶךְ מִיִּתְּ בָלֵן. וכן אמר המתרגם הארמי שמש מאות גוברין כלהון רופילין מדבית

מָחָר לַיהוּדִים אֲשֶׁר בְּשׁוֹשַׁן
 לַעֲשׂוֹת כְּדַת הַיּוֹם וְאֵת עֲשֵׂרֶת
 בְּנֵי־הַיָּמֵן יִתְּלוּ עַל־הָעֵץ:
 (יד) וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְהַעֲשׂוֹת כֵּן
 וַתִּנָּתֶן דָּת בְּשׁוֹשַׁן וְאֵת עֲשֵׂרֶת
 בְּנֵי־הַיָּמֵן תָּלָו: (טו) וַיִּקְהֲלוּ
 הַיהוּדִים אֲשֶׁר־בְּשׁוֹשַׁן גַּם בַּיּוֹם
 אַרְבַּעַה עָשָׂר לַחֹדֶשׁ אָדָר וַיְהִרְגוּ
 בְּשׁוֹשַׁן שְׁלֹשׁ מֵאוֹת אִישׁ וּבְבֹזָה
 לֹא שָׁלְחוּ אֶת־יָדָם: (טז) וַשָּׂאֵר
 הַיהוּדִים אֲשֶׁר בְּמְדִינֹת הַמֶּלֶךְ
 נִקְהֲלוּ וְעָמַד עַל־נַפְשָׁם וְנוֹחַ
 מֵאִיבֵיהֶם וְהִרְזֹג בְּשֵׁנֵאֵיהֶם
 חֲמִשָּׁה וּשְׁבַעִים אָלֶף וּבְבֹזָה לֹא
 שָׁלְחוּ אֶת־יָדָם: (יז) בַּיּוֹם־שְׁלוֹשָׁה
 עָשָׂר לַחֹדֶשׁ אָדָר וְנוֹחַ בְּאַרְבַּעַה
 עָשָׂר בּוֹ וַעֲשָׂה אֹתוֹ יוֹם מְשֻׁתָּה

יהודים פרייא געגעבען נאך
 הויטיגער ווייזע צו פערפֿאה.
 רען; אונד דיא קערפער דער
 צעהן זעהנע המון הענגע
 מאן אן יענען גאלגען. (יד) דער
 קעניג זאגטע, דאס זא גע.
 טהאן ווערדען קעננע. דארויף
 ווארדע דא עדיקט אין שושן
 אויסגעגעבען, אונד דיא צעהן
 זעהנע המון ווארדען אויפֿ.
 געהענגט. (טו) דיא יהודים
 צו שושן פֿערוואממעלטען זיך
 אלזא אויך אס פֿיערצעהנטען
 טאג דעס מאנאטס אדר, אונד
 טעדטעטען דאזעלכסט נאך
 דרייא הונדערט מאן, אן דיא
 בייטע אבער לענטען זיא ניכט
 האנד אן. (טז) דיא איבריגען
 יהודים אין דען לענדערן דעס
 קעניגס פֿערוואממעלטען זיך,
 צור ערהאלטונג איהרעס לע.
 בענס, אונד זיך רוהע פֿאן איה.
 רען פֿיינדען צו שאפֿען, (זיא
 ערשלוגען פֿאן איהרען פֿיינדען
 פֿינף אונד זיעבענציג טויזענד
 מאן, אהנע יעדאך אן דיא
 בייטע האנד אנצולעגען,
 (יז) נור אס דרייצעהנטען דעס
 מאנאטס אדר, אונד פֿיי.

ושמחה

יתיר י'

ערטען אס פֿיערצעהנטען טאגע דעסועלבען, אונד מאכטען איהן צו איינעם טאגע דעס וואהל.

ר ש"י

(יג) ואת עשרת בני המן יתלו על העץ. אותן שנהרגו: (יד) ותנתן דת. גזר חוק המלך: הפרזים

ב א ו ר

מדבית עמלק, ולהלן תלת מאה גוברין מדבית עמלק. גם לא מכינו באנשי שושן מאמר לעמוד
 על נפסם, אבל בשאר המדינות נקבלו ועמוד על נפסם, כלבד נגד הקמי' עליהם לצור:
 כדת היום, כמנהג וסדר היום, וכמנהג ליעל (א' ח'): יתלו על העץ, כה"א הידיעה,
 כלימר על העץ שהכין אביהם, כי אס מקום לכלן כהיות גבוה חמשים אמה, והטעם להפסיד
 האוינים הנשארים, אס נשארו עוד איזה מהם: (טז) ושאר היהודים, נקבלו ניום שלשה
 עשר לבד למלחמה ונמו ניום ארבעה עשר כן הוא המשך הכתובים, ואמר אגב גררא שהס
 ככלל הרגו בשונאיהם וגו', ודינו אס כן כמאמר מוסגר, וכן הוא מתורגם: ועמוד,
 ונוח, והרוג, ועשה, כלס שמות פעלים הס:

וואהללעבענס אונד דער פֿרײַ.
 דע. (יח) דיאיהודים צו שושן
 הינגעגען, דיא זיך אס דרײַ.
 צעהנטען אונד פֿיערצעהנטען
 טאג דעסועלבען פֿערזאמ.
 מעלט האטטען, רוהעטען נונ.
 מעהר אס פֿינפֿצעהנטען טאג
 דעסועלבען אויס, אונד מאַכ.
 טען דיעזען צום טאג דעס
 וואהללעבענס אונד דער פֿרײַ.
 דע. (יט) דאָהער נור דיא
 לאַנד יהודים (ראו הייסט:
 דיא אין דען אָפֿענען לאַנד.
 שטעדטען וואָהנען) דען פֿיער.
 צעהנטען טאג דעס מאַנאַטס
 אדר אַלס איינען פֿעסטטאָג
 דער פֿרײַדע אונד דעס וואָהל.
 לעבענס פֿיערן, אן וועלכעם
 זיך אויך פֿרײַנדע וועכעלויי.
 טיג מיט געשענקען ערפֿרײַען.
 (כ) מרדכי שריעב אַללע דיעזע
 אויפשטענדע נייערער, אונד
 שיקטע ברײַע אן אַללע
 יהודים אין דען זעממטליכען
 לאַנדען דעס קעניגס אחשוורש,
 נאָהע אונד פֿערן, (כא) אויף
 זיך צו נעהמען, דען פֿיער.
 צעהנטען אונד דען פֿינפֿצעהנ.
 טען טאָג דעס מאַנאַטס אדר
 צו פֿיערן, יאָהר פֿיר יאָהר;

וּשְׂמַחָהּ: (יח) וְהַיְהוּדִים אֲשֶׁר-
 בְּשׁוּשַׁן נִקְהְלוּ בְּשָׁלוֹשָׁה עָשָׂר
 בּוֹ וּבְאַרְבַּעַה עָשָׂר בּוֹ וְנוֹת
 בְּחִמְשָׁה עָשָׂר בּוֹ וַעֲשָׂה אֶתֹּי יוֹם
 מִשְׂתָּהּ וּשְׂמַחָהּ: (יט) עַל-כֵּן
 הַיְהוּדִים הַפְּרוּזִים הַיְשָׁבִים בְּעָרֵי
 הַפְּרוּזוֹת עָשִׂים אֶת יוֹם אַרְבַּעַה
 עָשָׂר לְחֹדֶשׁ אָדָר שְׂמַחָהּ
 וּמִשְׂתָּהּ וְיוֹם טוֹב וּמְשָׁלַח מְנוֹת
 אִישׁ לְרֵעֵהוּ: (כ) וַיִּכְתֹּב מְרַדְכִי
 אֶת-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּשְׁלַח
 סְפָרִים אֶל-כָּל-הַיְהוּדִים אֲשֶׁר
 בְּכָל-מְדִינוֹת הַמֶּלֶךְ אַחֲשֻׁרוּשׁ
 הַקְּרוּבִים וְהַרְחֹקִים: (כא) לְקַיֵּם
 עֲלֵיהֶם קְדוּשׁוֹת עוֹשִׂים אֶת יוֹם
 אַרְבַּעַה עָשָׂר לְחֹדֶשׁ אָדָר וְאֶת
 יוֹם-חִמְשָׁה עָשָׂר בּוֹ בְּכָל-שָׁנָה

ושנה יתיר י' יתיר ו'

ר ש י

(יט) הפרזים-אויס יושנים בערי חומה בארבעה עשר ומוקפין חומה בט"ו בשושן והיקף זה לריך שיהי' מימות יהושע בן נון כך דרשו ולמדו רבותינו: ומזלות. שס דבר כמו משער משמע לפיכך השי"ן נקודה רפי: (כ) ויכתוב מרדכי. היא המגילה הזאת נמות שהיא:

ב א ו ר

(יט) על כן, אמר הכותב לפי שהיהודי אשר בשושן לא נמו כ"א בחמשה עשר על כן עמה היהודים הפרזים לכלם עושים את יום ארבעה עשר יום טוב, אבל ליושבי ערים המוקפות חומה הוחקן אח"כ שיעשו יום חמשה עשר יום טוב לזכר המעשה בשושן שהיתה ג"כ מוקפת חומה. ומשלוח, שם על משקל במשעול הכרמים. ואשר הרלב"ג ח"ל תקנו ג"כ להרבות השמחה שישלח כל איש לרעהו מנות ע"כ, ואפשר שהיה זה רגיל אללם בימים ההם בכל יום טוב לשלוח מנות לרעהים ומתנות לאנזונים: (כא) להיות עושים, את יום י"ד וט"ו ימי משחה ושמחה, כן הוא שער הכתוב, אלא כיון שהפסיק במאמר מוסגר גדול כימים אשר נמו וגו', לאמר טעם אלו הימים דוקא, הוסיף עוד מלות לעשות

וְשָׁנָה: (כג) כִּי־מִיּוֹם־אֲשֶׁר־נָחֲוּ־בֵהֶם
הַיְהוּדִים מֵאִי־בִיָּהֶם וְהַחֹדֶשׁ אֲשֶׁר
נִדְּבַר לָהֶם מִיּוֹן לְשִׁמְתָהּ
וּמֵאֵל לַיּוֹם טוֹב לַעֲשׂוֹת אוֹתָם
יְמֵי מִשְׁתָּהּ וְשִׁמְתָהּ וּמִשְׁרוֹחַ
מְנוֹת אִישׁ לִרְעֵהוּ וּמִתְּנוֹת
לְאֲבוֹנִים: (כג) וְקָבַל הַיְהוּדִים
אֶת־אֲשֶׁר־הִחְלוּ לַעֲשׂוֹת וְאֶת־
אֲשֶׁר־כָּתַב מְרֹדְכָי אֲלֵיהֶם: (כד) כִּי
הָיָה בֶן־הַמֶּדְחָא הָאֲגִי צָרַר
כָּל־הַיְהוּדִים חָשַׁב עַר־הַיְהוּדִים
לְאֲבָדָם וְהִפֵּל פּוֹר הוּא הַגּוֹרֵל
לְהָמָם וּלְאֲבָדָם: (כה) וּבִבְאֹהֵי לִפְנֵי
הַמֶּלֶךְ אָמַר עִם־הַסֵּפֶר יָשׁוּב
מִחֲשַׁבְתּוֹ הִרְעָה אֲשֶׁר־חָשַׁב עַל־

(כג) (אלס דיא טאגע, אן וועלכען דיא יהודים רוהע ער, לאנגטען פאן איהרען פיינדען, אונד דער מאנאט, אין וועלכע עם זיך איהנען קוממער אין פריידע, אונד טרויער אין פעסטליכקייט פערוואנדעלטן) אונד זיא צו פאללבריינגען, אלס טאגע דעס וואהללעבענס אונד דער פריידע, דער וועלכע סעלוייטגען שענקונגען אונד דעם אלמאזען שפענדענס. (כג) אויך נאמען דיא יהודים גערנע אן, וואס זיא שאן פאן זעלבסט צו טהון אנגעפאנגען, אונד וואס איהנען נון אויך מרדכי געשריעבען האטטע; (כד) דען המן זאהן המדחא'ס דער אנגיטע אונד פערפאלג גער אללער יהודים האטטע דען אנשלאג געפאסט אללע יהודים אומצובריינגען, אונד פוּר (דאז הייסט לאזזען) גע- ווארפען צו איהרער פערניכט. טונג אונד אויסראט טונג.

היהודים

(כה) אלס זיא (דיו קעניגין) אבער פאר דען קעניג קאם, וואורדע בעשלאססען, טראטן יענעם ערשטען בריעפעם, זיינען באוען אנשלאג, דען ער געגען דיא יהודים געפאסט, אויף

(כד) כי המן בן המדחא חשב להומס ולאבדם: (כה) ובנאה. אסתר אל המלך להתחן לו: אמר עם הספר. אמר המלך בפיו וטה לכתוב ספרים שתשוב מאשנתו הרעה בראשו: על

ב א ו ר

לעשות אותם בעבור ההמשך: (כג) וקבל היהודים, ידוע שהפעל הנא לפני השם לא ישמול את המספר: אח אשר החלו לעשות, מעלמס נשנה הראשונה יום המנוחה ליום משחה ושמחה ולהיות הדבר הזה גם עתה את אשר כתב אליהם מרדכי, שהיה חשוב בעיניהם. והרלבג אמר שהם החלו לעשות יום משחה ושמחה, ומרדכי כתב לשלוח מנות ומתנות לאביונים ע"כ, ויותר נכון לפרש בזה הדרך, שהם החלו כלם לחוג יום י"ד ניוס מנוחתם, ומרדכי חקן יום הע"ו לכל הערים המקפית קומה. אבל פשוטו נראה כמו שאמרנו: (כד) כי המן וגו', הטעם דין הוא שיקבלו זה כי לולי זאת התשועה נמחה שם ושם זרעם, ויזכרו אותה בכל שנה להודות לשם אשר לו נתכנו עלילות (הראב"ע): (כה) ובבאה, ובעבור ביאתה של המלכה לפני המלך נתהפכו הדברים: אמר עם הספר, לדעת רש"י ז"ל אמר המלך בפיו וטה לכתוב ספרים שישוב, וכן הוא דעת הראב"ע, ויהי תרגומו בל"א (וואורדע בעטאקססען אונד געזעטליך נייערעגע טריע)

והוא דעת הראב"ע, ויהי תרגומו בל"א (וואורדע בעטאקססען אונד געזעטליך נייערעגע טריע)

הרגום אשכנוי

אויף זיין אייגענעם הויפט צו
ריק צו וועלצען; אונד מאן
הענגטע איהן אונד זיינע זעה-
נע אן דען גאלגען. (כו) דא-
רום האט מאן דיעזע טאגע
פורים גענאנט, וועגען דעם
פור (דטו לקטו); אונד דא-
רום וועגען אללע אין דיעזער
שריפט ערצעהלטען פארפאל-
לע, וואס זיא דארויס ערווע-
הען, אונד וואס ענדליך פיר
זיא דארויס געווארדע, (כו) הא-
בען דיא יהודים בעשלאססען,
אונד אלס איין אונפערבריי-
כעס געועטן אויף זיך גענאמ-
מען, אויף זיך, איהרע
קינדער אונד אללע, דיא זיך
צו איהנען האלטען, דיעזע ביי
דען טאגע, יאהר פיר יאהר נאך
פארגעשריעבענער ארט אונד
צייט צו בעגעהען. (כח) אויך

מגלת אסתר ט

היהודים על ראשו ותלו אתו
ואת בניו על העץ: (כו) על-כן
קראו לימים האלה פורים על-
שם הפור על-כן על-כל-דברי
האגרת הזאת ומה-ראו על-
ככה ומה הגיע אליהם: (כו) קימו
וקבל היהודים עליהם וועל-
זרעם ועל כל-הנלוים עליהם
ולא יעבור להיות עשים את-שני
הימים האלה ככתבם וכזמנם
בכל-שנה ושנה: (כט) והימים
האלה נזכרים ונעשים בכל-

דור

וקבלו קרי

זינד דיעזע פורים טאגע נאך איממער אים אנדענקען ערהאלטען אונד געשייערט וואך

דען

ד ש י

(כו) על כן על כל דברי האגרת הזאת. נקבעו הימים האלה ולכך נכתבה לדעת דורות הבאים: ומה ראו. עושי המעשים האלו שעשאו: ומה הגיע אליהם. מה ראה אשורוש שנשחט בכלי הקדש ומה הגיע עליהם שנא שטן ורקד ביניהם והרג את ושמ. מה ראה המן שנחנק במדכי ומה הגיע אליו שחלו אותו ואת בניו. מה ראה מרדכי שלא יכרע ולא ישתחוה ומה ראתה אסתר שזימנה להמן: (כו) הנלוים עליהם. גרים העתידים להתגייר וכתבתם. שחטא המגילה כתובה אשורית: (כח) נזכרים בקריאת מגילה: ונעשים. שמחה ומשתה ויט לתת מנות ומתנות: משפחה

ב א ו ר

טריעבען). אמנם הנראה הוא בדעת הרלב"ג, אמר המלך שעם קיום הספר הראשון, כלומר אף על פי שאי אפשר להשיב מה שכבר נקדם לכתוב בשם המלך, בכל זאת ישוב מחשבתו הרעה על ראשו, על דרך שנכתב בזה הספר, וכן הוא מתורגם: (כו) על כן קראו וגו', מהקדמת כי המן וגו' שהניא, הוליד ב' תולדות, הראשונה על כן קראו לימים האלה וגו', והתולדה השניה על כן דהיינו על כל הנודע מדברי האגרת הזאת, ומה אחר ראו מהשגחת השם כמה שאירע להם בלילה הזאת, ואשר הגיע אליהם מהנס שנעשה להם בסוף, על כל זה קימו וקבלו וגו' (מדברי הרלב"ג והרב אבן יחיאל), וכן הוא מתורגם אשכנזי: האגרה, מגזרת אגרה נקטור מאכלה והטעם מחברת המלים (הראב"ע) כמה שקירין בל"א (חיינע זשאוונג), והכוונה לאן על פרטי המצעה הנכתבים פה, ולא על מה שקירין בל"א (ברייב"ג) כי הם נקראים ספרים בכל הספר הזה: (כו) כל הנלוים, הגרים והתושבים: ככתבם, הטעם על הנהגתם במצה ומשתה וגו', וכזמנם, ביד לפרוזים וט"ו למוקפות: (כח) והימים האלה, אמר הכותב המגילה הזאת בל"ה, שזי הכנה שנים אחר המצה הזה, כנזכר במ"ה (עין סס), שכאשר קבלו היהודים זה הדבר עליהם כן ה' באמת צעמים שעברו לפניו, הימים האלה נזכרים ונעשים בכל דור ודור וגו' וגם על העתיד הוא בטוח ומבטיח, שלא יעברו ימי הפורים לעולם מתוך סיקודים: נזכרים, אמרו

דָּוָר וְדָוָר מִשְׁפָּחָהּ וּמִשְׁפָּחָהּ
 מְדִינָה וּמְדִינָה וְעִיר וְעִיר וַיְמִי
 הַפּוֹרִים הָאֵלֶּה לֹא יַעֲבְרוּ מִתּוֹךְ
 הַיְהוּדִים וְזָכְרָם לֹא יִסּוּף
 מִזְרָעָם: ס (כט) וְהִכְתַּב
 אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה בְּתֵּת אֲבִיחַיִל
 וּמַרְדֵּכֵי הַיְהוּדִי אֶת־כָּל־תְּקֵף
 לְקַיָּם אֶת־אֲגֶרֶת הַפָּרִים הַזֹּאת
 הַשְּׁנִית: (ל) וַיִּשְׁלַח סְפָרִים אֶל־
 כָּל־הַיְהוּדִים אֶל־שִׁבְעַת וְעֶשְׂרִים
 וּמֵאָה מְדִינָה מַלְכוּת אַחַשְׁוֵרוּשׁ
 דְּבַר־י שְׁלוֹם וְאַמֶּת: (לא) לְקַיָּם

דען, אין יעדעם צייטאלטער
 אונטער יעדעם פאלקע, אין
 יעדעם לאנדע אונד יעדער
 שטאדט; ווערדען אויך נייע
 אונטער דען יהודים אַבְקָאָמִי
 מען, אונד איהר אַנדֶענקען
 נייע בייא איהרען נאַפְקָאָטמען
 פֶּערלעשען; (כט) דען דיא
 קעניגין אסתר, טאַכטער
 אביחיל'ס, אונד מרדכי דער
 יהודי, האַטטען אום דיעזעם
 בעשלוססע אַללע מעגליכע
 קראַפֿט אונד פֶּעסטיגקייט צו
 געבן, דיעזע צווייטע שריפֿט דעם
 פורים אויפֿגעזעצט, (ל) אונד
 אין בריעפֿען אַן אַללע יהודים
 אין דען הונדערט אונד זעבען
 אונד צוואַנציג פראַפֿינצען דעם
 קעניגרייכֿם אחשורש געשיקט,
 וואַרטע דעם פֶּריעדענס אונד
 דער וואַהרהייט, (לא) דאַס

ח' רכתי

אח

ר ש י

ומשפחה. מתאספין יחד ואוכלין ושותין יחד וכן קבלו עליהם שימי הפורים לא יעברו: וזכרם-
 קריאת מגילה: לא יסוף. תרגום שלא יתום. דמתרגם עד תום עד דסף וא"ל לו להיות
 מגזרת סן תספו מגזרת עתה אספה יום אחד שאם בן היה לו לכתוב לא יספה מזרעם:
 (כט) את כל תוקף. תוקפו של נס של אחשורוש ושל המן ושל מרדכי ושל אסתר: השנית.
 לשנה

ב א ו ר

שזה רמז על מקרא מגלה: משפחה ומשפחה, ענינו אומה מלשון משפחות עמים (תהלים ל"ו),
 ונטעם שהביא שם רעי בספרו זמירות ישראל, ולכן אחריו מדינה ומדינה עיר ועיר, לטי שיש
 אומה אחת נפזרת בכמה מדינות, כמו שבמדינה אחת יש ערים רבות, ורלונו לומר שבכל אומה
 ואומה שהיו שם יהודים, היו עושים ימי הפורים: יסוף, יכלה כמו ימדו יסופו והם מהשנים
 כי תמלא בעלומי הלמ"ד (ראב"ע) והם ב' ששים מענין אחד ורבים בן: (כט) ותכתוב אסתר
 ומרדכי, משקל הפעל כמשקל הנושא הסמוך, והטעם וכבר כתבו, כלומר מה שהנטיח מקיום
 פורים לא הי' על ידי אגרת מרדכי הראשונה כאמור ויכתוב מרדכי את הדברים האלה, כי
 יראה מה שאמר הראב"ע אף שזמרו ישראל המלוכה הזאת איזה שנים, נעשה אחר כך, והולך
 מרדכי לכתוב שנית עם אסתר בעבור היותה מלכה ע"כ, וכתבו את כל תוקף לקיים, כלומר
 כל הטעמים המועילים לחוק הקיום ההוא, ובדמיון אשכנזית, דהיינו שכתבו את אגרת
 הפורים הזאת השנית, היא הכתב שלפנינו עתה, יתכן שפורשים בו הדברים יותר מבאגרת
 מרדכי הראשונה, וגם כתבו ספרים מלאים דברי שלום, כמו שאמר הראב"ע שלא יספדו
 בעבור שעזבו מלות פורים, ואמת שהם חייבים לשמור הפורים כאשר כבר קבלו על נפשם, וזה
 שאמר

אֶת־יְמֵי הַפְּרִים הָאֵלֶּה בְּזִמְנֵיהֶם
 כְּאֲשֶׁר קָיָם עֲלֵיהֶם מִרְדְּכָי
 הַיְהוּדִי וְאֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה וְכֹאֲשֶׁר
 קָיָמוּ עַל־נַפְשָׁם וְעַל־זֶרְעָם דְּבָרֵי
 הַצּוֹמֹת וְזַעֲקָתָם: (לג) וּמֵאֵמֶר
 אֶסְתֵּר קָיָם דְּבָרֵי הַפְּרִים הָאֵלֶּה
 וְנִכְתָּב בַּסֵּפֶר: ס י (א) וַיֵּשֶׁם
 הַמֶּלֶךְ אֶחָשֶׁרֶשׁ מִסַּעַר הָאָרֶץ
 וְאֵיִי הַיָּם: (ב) וְכָל־מַעֲשֵׂה תְקִפּוֹ

טאן דיעוען פורים. טאגען
 אימער וועהרענרן בעשטאנד
 געבע נאך איהרען בעשטימט
 טען צייטען, זא וויא עם איה.
 נען דער יהודי מרדכי אונד
 דיא קעניגין אסתר שאן אויפֿ
 געטראגען, אונד זא וויא זיא
 אויף זיך אונד איהרע נאכֿ
 קאממען יענע פֿאכטען. אונד
 בעטהאגע בעשטעטיגעט
 האכען. (לג) זא וואורדען דיע.
 זע רעכטע דעס פורים דורך
 דאן קעניגליכע ווארט אסתר'ס
 בעשטעטיגט, אונד דיא
 געשיכטע דעסעלבען אין
 דער הייליגען שריפט אויפֿ
 גענאמען.

וגבורתו

אחשורוש קיי

י (א) דער קעניג אחשורוש האטטע זיך דאן גאנצע פֿעסטע לאנד זאממט דען
 אינזעלן דעם מערעם צינזאך געמאכט. (ב) דיא גאנצע געשיכטע זיינער מאכט אונד
 ר ש י

לשנה השנייה חזרו ושלחו ספרים שיעשו פורים: (לב) ומאמר אסתר קים וגו'. אסתר נקסה
 מאת חכמי הדור לקביעם ולכתוב ספר זה עם שאר הכתובים וזהו ונכתב בספר:

ב א ו ר

שאלמר ומאמר אסתר קים וגו' לא מאמר מרדכי לנדו: (לא) קים מרדכי ואסתר, היפך ותכתוב
 מטעם הידוע, וטעם עליהם על היהודים: וכאשר, הם בעלמם כבר קימו על נפשם ועל
 זרעם עשיית הפורים, וכאשר קיימו גם דברי הלומות וזעקתם, ומאמר וכאשר קיימו כסול נטעם,
 וכל א"כ האתנחתא במקומה כראוי: דברי הצומות וזעקתם, על דעת רבים על יום תענית
 אסתר, ולפי דעתי שכתבנו ז"ל קבעו יום התענית הזה, וטעם דברי הלומות על הזכרים בספר
 זכריה שהן בתמוז ואב ותשרי וטבת, והטעם שראוי שיקיימו היהודים עליהם לשמות זימי הפורים
 כאשר קיימו על נפשם ועל זרעם להתענות זימי אכלס כאשר הוצקעה העיר ושדך הבית ולזעוק
 אל השם זימי התענית (מדברי הראב"ע), וכן הוא דעת הרלב"ג: (לב) ומאמר אסתר, כמו
 שנארנו להיות מלכה ומלת האלה שב על דברי לא על פורים (הראב"ע): ונכתב, נקמץ העי"ן
 ל' הוה, כלומר כמו שמאמר אסתר קים דברי הפורים בן הסב שמעשה ההוא נכתב עתה בספר:
 בספר, כפתחות הני"ת הוא הידוע זימיהם ואבד הספר, כאשר לא מלאנו מדרש עדו וספרי
 שלמה וספרי ד"ה למלכי ישראל וספר מלחמות ה' וס' הישר (הראב"ע). והיותו נבין נראה כדעת
 רש"י שנכתב עם שאר הכתובים בספרי קודש, וכן הוא מתורגם אשכנזית, ומענין כתיבת המגלה
 וכתובה עיין במ"הם:

י (א) וישם וגו', אמר הראב"ע ח"ל, זה הכתוב להודיע כי הללית בכל דרכיו ונראחה גבורתו
 אחר היות מרדכי לו למשנה ע"כ, והיותו נכון שטעמו וכבר שם, חונך גדולת המלך
 כדי להעיר על גדלת מרדכי שהיה משנה למלך התקף הזה, ובכל זאת היה עניו ורלוי לרוב
 אחרו וגו': הארץ, זה החלק מהיישוב שבו מחוברות מדינות והומות רבות זו בזו בלי פרוד ימים
 יקרא ארץ, כל"א (דחז פֿעסטע לונד). והחלק הקטן מיבשה המוקף ים מכל לך יקרא אי (איינע
 אינזעל): ואיי הים, יתכן היותם איי אלישה בחלק אייראפא האכנזים כלע"ז (מרכיפֿעלונגוס
 העלענשפֿאנטוס), שהם יותר מן אל"ף ות"ק איים סמוך לתורגמה, כחכר בס' גמ"הש להרמב"מ
 ז"ל (בראשית יו"ד), ויראה מזה היות אשורוש המלך קאערקאעם כמבואר במ"הם: (ב) וכל